

Sașii transilvăneni: O călătorie de-a lungul secolelor

Johann Lauer

Porniți într-o călătorie fascinantă prin trecutul, prezentul și viitorul sașilor transilvăneni.

1. Trecut: Originile și dezvoltarea comunității, cauzele tragice ale emigrării

Călătoria în timp începe cu o explicație a instituțiilor formatoare de identitate, care au transformat o mică comunitate într-o cetate solidă. Acest lucru le-a permis să supraviețuiască în Transilvania, din secolul al XII-lea până la sfârșitul secolului XX. Sunt descrise apoi motivele tragice ale emigrării.

1.1 Așezarea în Transilvania constituie o componentă a așezării medievale mai largi din Europa de Est.

1.2 Biserici fortificate pentru protecție împotriva mongolilor și otomanilor

1.3 Instituții de formare a identității

1.4 Naționalism și șovinism: cauze tragice ale emigrației

2. Prezent: de la cele șapte scaune la cele șapte țări, de la vechile, la noile zone de așezare

Migrația din vechile în noile zone de așezare a forțat dizolvarea cetății stabile, comunitatea este acum structurată ca un *club deschis*. Oricine este interesat de patrimoniul transilvănean-saxon sau este membru al uneia dintre numeroasele asociații este inclus.

2.1 De la un cetate fortificată la un club deschis

2.2 Logo-uri și steme ale sașilor transilvăneni

2.3 De la un spațiu geografic comun în Transilvania la noua legătură, la un spațiu comun de comunicare pe internet

3. Viitorul: Patrimoniul cultural, asociațiile și inovațiile digitale pentru abordarea viitorului

Patrimoniul cultural transilvănean saxon este astăzi *legătura puternică de simpatie* care ține comunitatea unită și îi modelează identitatea. Asociațiile, internetul și inteligența artificială generativă sunt cele mai puternice instrumente ale viitorului.

3.1 Patrimoniul cultural transilvănean-saxon ca liant de simpatie

3.2 Structura organizațională a comunității în prezent

3.3 Internetul și inteligența artificială generativă ca spațiu de comunicare digitală pentru sașii transilvăneni

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

1. Trecut: Originile și dezvoltarea comunității, cauzele tragice ale emigrării

Urmează o scurtă descriere a caracteristicilor comunității sașilor transilvăneni și a instituțiilor acesteia. Într-un prim pas, voi explica ce instituții au modelat comunitatea sașilor transilvăneni de-a lungul secolelor. În a doua etapă, voi arăta cum a avut loc transformarea dintr-un cetate fortificată într-un club deschis. O prezentare istorică mai cuprinzătoare, cu referințe la literatura ulterioară, este prezentată în articolul următor: Sașii transilvăneni - ieri, azi, mâine ([Siebenbürger Sachsen - gestern, heute, morgen. Von einer festen Burg zu einem offenen Club](#)).

1.1 Așezarea în Transilvania constituie o componentă a așezării medievale mai largi din Europa de Est.

Ca parte a colonizării estice în Europa, coloniștii din Europa de Vest, în special din regiunea Rin-Moselle, au migrat în Transilvania începând cu secolul al XII-lea și s-au stabilit pe așa-numitul pământ regal al regilor maghiari. Acolo au fondat comunitatea sașilor transilvăneni. Această comunitate poate fi văzută ca un cetate puternică, care îi înconjură pe toți membrii, cu o importanță existențială pentru individ.

Baza comunității a fost Carta de Aur din 1224, numită și *Andreanum*, deoarece a fost emisă de regele maghiar Andrei al II-lea. *Andreanum* le-a permis coloniștilor să stabilească o zonă autonomă de colonizare pe pământul regal. În acest context, li s-a acordat dreptul la autodeterminare și au fost încurajați să fie uniți ca o comunitate (*unus sit populus*).

1.2 Biserici fortificate pentru protecție împotriva mongolilor și otomanilor

Bisericile fortificate ale sașilor transilvăneni au asigurat supraviețuirea lor fizică timp de secole. Încă din secolul al XII-lea, bisericile erau înconjurate de fortificații, care au fost transformate în structuri defensive începând cu secolul al XIII-lea, din cauza marilor invazii mongole (1241, 1242, 1285 și 1299). În secolele al XIV-lea și al XV-lea, bisericile fortificate au fost extinse în structuri defensive complete, în secolul al XVI-lea construcția de biserici fortificate a atins punctul culminant. Acestea erau destinate în

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

primul rând protecției împotriva atacurilor otomane la care a fost expusă țara între secolele XIV și XVIII. Chiar și astăzi, aproximativ 190 de biserici fortificate caracterizează peisajul transilvănean.

1.3 Instituții de formare a identității

De-a lungul timpului, pe lângă zidurile de centură fizice, au fost create și alte ziduri de centură, *spirituale* care au întărit coeziunea și au garantat supraviețuirea și păstrarea independenței culturale a sașilor ardeleni în Transilvania până la sfârșitul secolului XX. Printre acestea se numără Universitatea Națională Săsească, Biserica Evanghelică A.B., limba germană și un sistem puternic de asociații informale și formale (*Nachbarschafts- und Vereinswesen, vecinătăți și uniuni*).

Amenințarea otomană și cea la autonomia juridică din partea nobilimii maghiare și uneori și din partea puterii centrale au determinat burghezia urbană să ia inițiativa unirii politice a comunităților de coloniști germani din Transilvania. În 1486, a fost înființată Universitatea Națională Săsească (*universitas saxonum*, adică totalitatea tuturor sașilor), pe baza *Andreanum*. Timp de secole, aceasta a avut pentru indivizi o semnificație similară cu cea a cetățeniei de astăzi. Acesta a funcționat ca o autoritate judiciară, administrativă și politică comună care a îndeplinit sarcini suverane. În 1876, Universitatea Națională Săsească și-a pierdut drepturile suverane și, odată cu aceasta, sașii transilvăneni și-au pierdut autonomia politică și juridică după mai bine de șapte secole. Până la dizolvarea sa definitivă în 1937, Universitatea Națională Săsească a funcționat ca o fundație și a gestionat activele acumulate de-a lungul secolelor.

În plus, exista *legătura religioasă* (*religiöses Band*). La inițiativa lui Johannes Honterus, consilier din Kronstadt/Brașov, și a lui Peter Haller, primar din Hermannstadt/Sibiu, a fost tipărit un ordin bisericesc pentru toți germanii din Transilvania ("Kirchenordnung aller Deutschen in Sybembürgen"). În 1550, Universitatea Națională Săsească a introdus acest ordin bisericesc în toate orașele și comunitățile germane din Transilvania. Aceasta a creat o "universitate spirituală" (Konrad Gündisch): "ecclesia

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

Dei nationis Saxonicae". Aceasta se aplica tuturor sașilor transilvăneni, nu doar celor care locuiau pe pământul regal.

În timpul Reformei din secolul al XVI-lea, ei s-au convertit la protestantism. Sașii transilvăneni au fost astfel membri ai Bisericii Protestante AB (Confesiunea Augsburg, *Confessio Augustana*, CA). Biserica Protestantă din Transilvania se referă și astăzi la această confesiune. Marea majoritate a populației din Transilvania aparținea altor confesiuni creștine. Excepție făceau evreii, având altă religie.

Sașii transilvăneni erau, de asemenea, distincți din punct de vedere *lingvistic* de toți ceilalți locuitori ai țării. În viața privată, se vorbea dialectul sașilor transilvăneni, similar dialectelor relictate din Luxemburg și Moselle, în timp ce în biserică, școală și administrație, de la Reformă, germana superioară era limba predominantă. În 1722, a fost introdus învățământul obligatoriu pentru băieți și fete, care trebuiau să citească, să scrie și să învețe catehismul în limba germană. Astfel, sașii transilvăneni au fost printre primii din Europa care au avut învățământ obligatoriu.

Frățiile și vecinătățile care erau în general obligatorii pentru întreaga comunitate de la o anumită vârstă, erau o caracteristică specială a satelor săsești din Transilvania. Calitatea de membru era acordată după confirmare. Acestea erau similare ca structură, organizare și funcționare cu frățiile de meseriași și de breaslă din piețele și orașele săsești.

La mijlocul secolului al XIX-lea, au fost înființate *asociații* cu scop special, la care oamenii au aderat în mod voluntar. Au fost înființate asociații în domeniile culturii, afacerilor, științei, protecției și asistenței, timpului liber, socializării, tineretului și persoanelor în vârstă. Principiile autonomiei, autogovernării, autoajutorării și ajutorului reciproc, care au fost practicate timp de secole nu numai în cadrul Universității Naționale Săsești, ci și în cadrul Bisericii și al grupurilor primare (frății și vecinătăți), au putut fi duse la un nou nivel cu ajutorul noilor instituții.

Aceste ziduri spirituale și fizice au format, ca să spunem așa, *cetatea transilvănean-saxonă* în care comunitatea transilvăneană-saxonă a trăit și s-a dezvoltat din secolul al XII-lea până la sfârșitul secolului al XX-lea. Ca și în cazul altor minorități naționale

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc:
oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

și religioase, s-a dezvoltat un puternic sentiment de comunitate, caracterizat prin toleranță față de alte națiuni și religii: o "toleranță defensivă" (Hans Bergel) care este exemplară chiar și după standardele actuale.

Instituțiile și organizațiile sașilor transilvăneni menționate mai sus aveau o importanță existențială și garantau că fiecare cetățean era parte din comunitatea sașilor transilvăneni din leagăn până în mormânt, fiind asigurat și integrat printr-o rețea cuprinzătoare de relații sociale. Viața în afara comunității era practic imposibilă pentru marea majoritate. Următoarele versuri din poemul "Rămâi credincios/Bleibe treu" de Michael Albert (1836-1893), poet, profesor și scriitor, descriu situația din secolul al XIX-lea în mod destul de realist:

"Nu contează cât de mult apasă și forțează nevoia,
aici este puterea de a rezista;
Dacă ieși din inelul sacru,
Vei pieri fără onoare."

"Wie die Not auch dräng´ und zwingt,
Hier ist Kraft, sie zu bestehn;
Trittst du aus dem heil´gen Ringe,
Wirst du ehrlos untergeh´n."

Aceste instituții, prezentate pe scurt, au format zidurile care au ținut comunitatea unită și au garantat autonomia culturală și politică a coloniștilor germani din Transilvania, sașii transilvăneni, timp de secole. În acest fel, de-a lungul secolelor, a fost creată o moștenire culturală bogată. Păstrarea autonomiei lor culturale a fost realizată în diferite state de-a lungul secolelor:

1. de la mijlocul secolului al XII-lea până în 1541, în Regatul medieval al Ungariei;
2. din 1541 până în 1699 în Principatul autonom al Transilvaniei sub suveranitatea sultanului și, prin urmare, parte a sferei de influență otomană;
3. din 1699 până în 1867 în Monarhia Habsburgică și, prin urmare, în Austria;

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc:
oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

4. 1848-1849 în Ungaria revoluționară, după 1867 până în 1918 în Transleithania, partea maghiară a Dublei Monarhii Habsburgice;

5. în România din 1918;

6. de la sfârșitul secolului al XIX-lea, mulți au emigrat în America (SUA și Canada). De la al doilea război mondial încoace, tot mai mulți sași transilvăneni s-au mutat în Republica Federală Germania, dobândind cetățenia germană și devenind germani și în senul cetăceniei;

7. În prezent, marea majoritate au cetățenie germană, mai puțin de 10 % au cetățenie română și o mică parte au cetățenie austriacă, elvețiană, americană sau canadiană. În aceste țări există asociații ale sașilor transilvăneni. Ocazional, unii au și alte cetățenii, iar unii au mai multe cetățenii concomitent.

Existența fizică a comunității săsești transilvănene a fost amenințată în mod repetat de raidurile mongole și otomane de-a lungul secolelor. Așa cum s-a descris mai sus, aceste amenințări au fost contracarate prin îmbunătățirea sistemului de apărare. Spre deosebire de Europa de Vest, unde a avut loc Războiul de Treizeci de Ani, în Transilvania nu au existat războaie religioase. Încă din 1557, la inițiativa Universității Naționale Săsești, Dieta Transilvaniei de la Turda și-a declarat angajamentul față de toleranța religioasă, care a durat secole. Cu toate acestea, declinul Imperiului Otoman nu a eliminat pericolele pentru comunitate; sașii transilvăneni au fost nevoiți să facă față ulterior altor amenințări existențiale. Acestea au început la sfârșitul secolului al XVIII-lea și au dus la tulburări majore în secolele al XIX-lea și al XX-lea din cauza conflictelor naționale.

1.4 Naționalism și șovinism: cauze tragice ale emigrației

"*Inventarea națiunii*" (Benedict Anderson) și apariția statelor naționale, precum și "*mobilizarea socială*" (Karl W. Deutsch) care le-a însoțit, au adus atât evoluții pozitive, cât și negative. Pe de o parte, au fost stabilite forme de solidaritate necunoscute până atunci în cadrul națiunii; pe de altă parte, au apărut brutalitatea și ura față de alte naționalități. Printre rezultatele pozitive se numără depășirea societății agrare și

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

instaurarea lumii industriale, care au făcut posibile următoarele progrese semnificative: apariția culturilor naționale și a diversității culturale, instaurarea democrației reprezentative, a statului de drept, crearea prosperității și a sistemelor de securitate socială care presupun practic solidaritatea națională.

Încă din secolul al XIX-lea, *mișcările naționale* au solicitat crearea de state naționale. Alături de religie și rasă, naționalitatea este un alt instrument utilizat pentru a exploata diferențele dintre oameni și pentru a legitima puterea și dominația. Crearea unor state omogene din punct de vedere național într-o zonă multiethnică a condus inevitabil la conflicte și ciocniri culturale. Confluența problemelor naționale și teritoriale a condus la evoluții negative, în special în ceea ce privește brutalitatea conflictelor armate. Șovinismul național este un fenomen istoric care a atins cele mai teribile excese în secolul XX. Acestea includ, în special, "*războiul demografic*" (Dan Diner) sau purificarea etnică sub formă de genocid și expulzare. Expulzarea populației germane din estul și sud-estul Europei poate fi privită ca un rezultat al șovinismului național din secolul al XIX-lea și mai ales din secolul al XX-lea. Procesul a avut loc în mai multe etape. În cele ce urmează, această evoluție este ilustrată prin exemplul sașilor transilvăneni.

Prima fază este caracterizată de o serie de dezavantaje induse la nivel național. Punctul de plecare a fost mișcarea de reformă iosefină de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Anunțul că germana va fi folosită ca limbă oficială în locul latinei a dus la rezistență, în special în rândul maghiarilor. Ca urmare, Epoca Națională în Monarhia Habsburgică a fost anunțată ca o pagubă colaterală, deși nu aceasta a fost intenția. Reformele iosefine, implementate de împăratul Iosif al II-lea (1765-1790) în spiritul absolutismului luminat, au declanșat o discuție în rândul sașilor transilvăneni cu privire la un Finis Saxoniae. S-a discutat despre pericolul dizolvării comunității, deoarece drepturile sașilor transilvăneni au fost grav restrânse prin Rescriptul de concivilitate (Konzivilitätsreskript 1781) și abolirea dreptului de veto (Kuriatvotum, 1792). În conformitate cu Rescriptul de concivilitate, membrii altor națiuni puteau, de asemenea, să dobândească terenuri pe teritoriul regal; din secolul al XII-lea, acest lucru fusese permis în general numai sașilor transilvăneni. În epoca princiară, votul de veto

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc:
oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

Însemna că fiecare națiune, nobilimea maghiară, secuii și sașii transilvăneni, aveau câte un vot în Dieta Transilvaniei, fără de care nu putea fi adoptată nicio lege. Ca urmare a noului sistem de vot pe cap de locuitor, sașii se aflau acum într-o minoritate iremediabilă (aproximativ 10 %). Iosif al II-lea a revenit asupra majorității reformelor sale pe patul de moarte, însă succesorul său, Leopold al II-lea, a restabilit Universitatea Națională Săsească, care a existat până în 1876, când autonomia de secole a sașilor transilvăneni a fost abolită.

În perioada care a urmat, sașii transilvăneni s-au confruntat cu lupte culturale sub forma unor tentative de maghiarizare și, din 1918, de românizare. Acestea au fost evitate în principal prin faptul că școlile germane ale sașilor transilvăneni au fost administrate ca școli confesionale sub auspiciile Bisericii Evanghelice A.B. până după cel de-al Doilea Război Mondial.

În a *doua fază*, cel de-al Treilea Reich a încheiat un număr mare de tratate bilaterale cu statele din estul și sud-estul Europei, care au dus la reinstalarea ("Heim-ins-Reich-Aktion") în Germania a germanilor din statele baltice, Uniunea Sovietică, România, Ungaria, Croația, Bulgaria și, în unele cazuri, din Tirolul de Sud italian. Sașii transilvăneni nu au fost afectați de aceste campanii de reinstalare. Pe baza tratatelor semnate în 1943 între al Treilea Reich și Ungaria și România, bărbații germani apti pentru serviciul militar au fost recrutați în armata germană, în Wehrmacht și, mai ales, în Waffen-SS. Aceste tratate arată cât de mult progresase deja naturalizarea de facto a germanilor din estul și sud-estul Europei. În mod natural, Reichul german se considera responsabil pentru milioane de germani care aveau alte cetățenii. Deși sașii transilvăneni se considerau germani de secole, Transilvania nu aparținuse niciodată Germaniei, iar sașii transilvăneni erau la acea vreme cetățenii parțial români și parțial maghiari. Până în prezent, aceste evenimente au împiedicat coexistența pașnică și normală a germanilor cu alte popoare din estul și sud-estul Europei.

Cea de-a *treia etapă* de relocare și expulzare de facto a început odată cu al Doilea Război Mondial și a dus la fugă, deportare, expropriere, expulzare și relocare forțată. Sașii transilvăneni din principalele zone de colonizare din sudul Transilvaniei (Altland

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc:
oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

și Burzenland) nu au fost afectați de fugă și expulzare, deoarece România a fost singura țară din Europa de Est care nu a efectuat expulzări. Doar din Transilvania de Nord (Nösnerland), care a aparținut Ungariei între 1940 și 1944, sașii transilvăneni au fugit spre vest. Cei care au rămas în România au fost deportați în lagărele de muncă din Uniunea Sovietică. Grupurile de coloniști germani din Europa central-estică au fost pedepsite ca reprezentanți ai pagubelor de război și ai crimelor comise de Germania lui Hitler (și plasate într-un fel de "detenție de clan" națională), deși, trăind în afara Reich-ului german, nu puteau fi implicate în instaurarea regimului nazist. La 6 ianuarie 1945, 30 336 de sași transilvăneni (15% din populație) au fost deportați în Uniunea Sovietică, toți bărbații cu vârste cuprinse între 17 și 45 de ani, care nu erau deja prizonieri de război, și femeile cu vârste cuprinse între 18 și 35 de ani. Ultimii dintre ei s-au întors din deportare în 1949, 3076 de persoane (12%) au murit în Uniunea Sovietică (Georg Weber et al.).

A *patra fază* a acestei evoluții a început în 1949 și a durat până la sfârșitul secolului XX. Naționalismul, pe care comunismul l-a promovat în ciuda asigurărilor contrare, și-a sărbătorit reînvierea în haine noi. Această perioadă se caracterizează printr-o serie de dezavantaje pentru cei rămași în urmă și a dus la deportarea persoanelor din țările din Europa de Est și de Sud-Est. Anul 1949 este considerat a fi sfârșitul fugii și expulzării efective cauzate de război. După sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, în Germania au venit în special foști soldați și refugiați din nordul Transilvaniei, precum și deportați epuizați care au fost eliberați în zona sovietică (SBZ). În anii 1950, aproximativ 350 de germani au părăsit România în fiecare an; numărul a crescut în anii 1960 și a crescut din nou după acordul dintre Helmut Schmidt și Nicolae Ceaușescu în 1978. În 1990 erau 111.150, în 1991 32.178, în 1992 16.146, iar ulterior aproximativ 6.000 pe an, dintre care aproximativ 50 % erau sași transilvăneni (Ernst Wagner).

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc:
oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

2. Prezent: de la cele șapte scaune la cele șapte țări, de la vechile, la noile zone de așezare

2.1 De la un cetate fortificată la un club deschis

Structurile transilvănene-săsești menționate mai sus au cunoscut o schimbare radicală abia după cel de-al doilea război mondial. La sfârșitul acestor evoluții a avut loc o schimbare radicală în comunitatea sașilor transilvăneni. Consecința cea mai semnificativă a fost dizolvarea *zonei comune de așezare* a sașilor transilvăneni. Mai puțin de 10 la sută mai trăiau în Transilvania la începutul mileniului.

Legătura *religioasă* și-a pierdut, de asemenea, semnificația formativă. Legăturile religioase cu Biserica Evanghelică A.B., care existau fără îndoială înainte de al Doilea Război Mondial, sunt acum prezente doar la o minoritate de indivizi.

Mișcările migratoare din secolul al XX-lea au dus, de asemenea, la o schimbare a semnificației *limbii* ca forță unificatoare în cadrul comunității. Pe de o parte, numărul vorbitorilor de dialect este în scădere, iar pe de altă parte, chiar și capacitatea de a înțelege dialectul a fost pierdută în unele cazuri. Sașii transilvăneni, un grup care locuiește în SUA și Canada de la sfârșitul secolului al XIX-lea, folosesc engleza ca limbă principală, au o înțelegere rudimentară a limbii germane și o înțelegere neglijabilă a dialectului sașilor transilvăneni. În școlile germane din România, peste 90 % dintre elevi sunt de altă naționalitate, de obicei română. Este de remarcat faptul că un număr considerabil dintre acești elevi manifestă un interes deosebit pentru moștenirea culturală a sașilor transilvăneni și sunt dispuși să o învețe și să o dezvolte în continuare. Pentru a le oferi celor care sunt entuziaști și doresc să participe la însușirea, conservarea și perpetuarea patrimoniului cultural săsesc transilvănean, ca oportunitate de a obține mai multe informații, acest articol a fost scris și în limbile engleză și română.

Sistemul *asociativ și de vecinătate transilvănean-saxon* a fost parțial salvat, reconstruit sau nou înființat nu numai în România, ci mai ales în Germania, dar și în SUA, Canada, Austria și Elveția. Majoritatea orașelor saxone transilvănene au o comunitate a

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

localității natale (HOG, Heimatortsgemeinschaft), care servește la menținerea legăturilor între foștii locuitori, răspândiți în întreaga lume. Un număr considerabil de asociații care au fost înființate în secolul al XIX-lea continuă să funcționeze cu mare eficacitate și în zilele noastre. Patrimoniul cultural transilvănean-saxon reprezintă *singurul punct de legătură și de identitate* comună între sașii transilvăneni din întreaga lume, iar asociațiile existente se angajează să păstreze și să promoveze acest patrimoniu. De la sfârșitul secolului XX, comunitatea sașilor transilvăneni a încetat să mai funcționeze ca un *cetate fortificată*, devenind în schimb, un *club deschis*, care primește persoane interesate de patrimoniul cultural al sașilor ardeleni. Absența unei zone comune de așezare a făcut ca, comunitatea sașilor transilvăneni să fie menținută de interese comune, ceea ce o face comparabilă cu un club deschis. Calitatea de membru este deschisă tuturor celor interesați de patrimoniul cultural transilvănean-saxon sau care sunt membri ai uneia dintre numeroasele asociații.

2.2 Logo-uri și steme ale sașilor transilvăneni

Stema sașilor transilvăneni reprezintă șapte cetăți, care conform legendei, sunt menite să ne amintească, pe de o parte, de numele "Siebenbürgen" (Transilvania), care înseamnă în germană "șapte cetăți", iar pe de altă parte de cele șapte scaune. Cu toate acestea, în Transilvania nu au existat doar șapte scaune, ci peste 200. Aproximativ 190 de biserici fortificate sau rămășițele acestora pot fi văzute și astăzi. Structura originală includea opt scaune, și anume scaunul principal din Sibiu (Hermannstadt) și cele șapte scaune secundare (Schäßburg/Sighișoara, Mühlbach/Sebeș, Großschenk/Cincu, Reussmarkt/Miercurea Sibiului, Reps/Rupea, Leschkirch/Nocrich și Broos/Orăștie). Toate cele opt catedre au funcționat și ca unități administrative ale Universității Naționale Săsești. Calea mării majorității a sașilor transilvăneni a pornit din zona lor de așezare din Transilvania spre lumea largă. În prezent, sașii transilvăneni trăiesc în diferite țări precum Germania, România, Austria, Elveția, SUA și Canada. De asemenea, un număr mic dintre ei trăiesc în multe alte țări. Prin urmare, se poate afirma că cele șapte cetăți din logo-uri și steme își au încă justificarea. Cele șase cetăți, fiecare reprezentând una dintre țările menționate mai

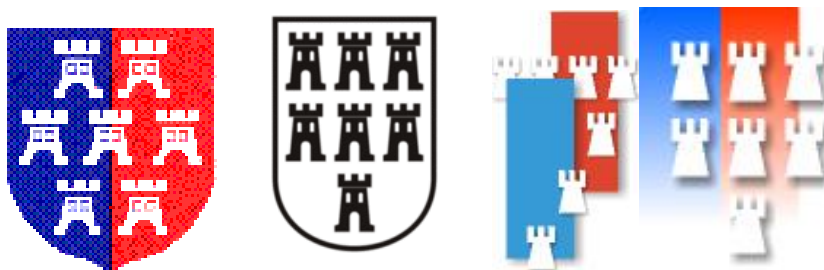
Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

sus, și al șaptea cetate, care simbolizează restul lumii, formează un ansamblu care, în ansamblu, reflectă actuala zonă de așezare a sașilor transilvăneni.

Robert Linz (1957-2014) a conceput la cererea mea o serie de logo-uri pentru cluburile transilvănene-saxone, care pot fi utilizate de toate grupurile sau asociațiile. Mai multe exemple din lucrările sale, împreună cu informații și literatură despre logo-uri și steme, pot fi găsite în articolul meu: Dezvoltarea designului corporatist transilvănean-saxon ([Logos und Wappen. Weiterentwicklung des siebenbürgisch-sächsischen Corporate Designs](#)).

În ceea ce privește designul de comunicare (corporate design) al instituțiilor transilvănene și saxone, trebuie remarcat faptul că trebuie luate în considerare două elemente. În primul rând, acestea sunt culorile steagului transilvănean-saxon, *albastru și roșu*. Al doilea element, din motivele menționate mai sus, sunt cele *șapte cetăți*. Prin urmare, recomandarea mea este următoarea: fiecare club sau asociație informală care se simte angajată față de patrimoniul cultural transilvănean-saxon ar trebui să utilizeze un logo care să conțină cele două elemente de bază menționate. Logo-urile sunt semnale optice moderne, care oferă orientare în avalanșa de informații. Logo-ul a preluat (parțial) funcțiile stemei și servește drept simbol de recunoaștere și ajutor de orientare: rapid recognoscibil, clar identificabil. Spre deosebire de stemă, care a fost inițial un simbol individual, logo-ul nu este de obicei un simbol de recunoaștere individual sau concret, ci un *simbol abstract*. Desigur, unele steme au evoluat, de asemenea, de la un simbol individual la un simbol abstract, cum ar fi stemele transilvano-saxone, care, în versiunile lor alb-negru, nu pot fi asociate în mod clar cu nicio instituție transilvano-saxonă.

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

2.3 De la un spațiu geografic comun în Transilvania la noua legătură, la un spațiu comun de comunicare pe internet

Sașii transilvăneni și-au pierdut în cele din urmă, în secolul XX, spațiul comun de locuire din Transilvania, unul dintre numeroasele ziduri de centură care s-au pierdut de-a lungul istoriei. Punctele comune, generate de geografie, sunt acum de domeniul trecutului. Cu toate acestea, există încă interese comune ale sașii transilvăneni răspândiți în întreaga lume.

Sașii ardeleni sunt acum răspândiți pe tot globul, majoritatea locuind în Germania și majoritatea instituțiilor sașilor transilvăneni se află tot acolo. În plus, există numeroase instituții active în Transilvania/România, Austria, Elveția, SUA și Canada. În consecință, sașii ardeleni au un viitor nu numai în Transilvania, ci în toate țările în care există instituții și persoane interesate de menținerea și perpetuarea "bagajului invizibil", adesea citat, al patrimoniului cultural al sașilor transilvăneni.

La sfârșitul secolului XX, majoritatea covârșitoare a sașilor transilvăneni erau convinși că asistă la încheierea a peste 850 de ani de istorie, cultură și identitate a comunității săsești transilvănene. Unii au fost de părere că viitorul sașilor transilvăneni ar fi cel mai bine servit prin rămânerea în Transilvania. Având în vedere numărul relativ scăzut de repatriați, această opțiune era în sine nesustenabilă.

În urma desființării spațiului de viață comun din Transilvania, sașii ardeleni au creat un spațiu comun de comunicare în internet, creând astfel o nouă legătură. Apariția internetului la sfârșitul secolului XX a dus la apariția unor noi căi de comunicare și publicare. După 1995, aceste oportunități au fost utilizate inițial de persoane fizice, înainte de a fi adoptate ulterior de asociațiile transilvănene și saxone.

Apariția internetului la sfârșitul secolului XX a permis crearea unor spații de comunicare și publicare independente de spațiu și timp. Nu este posibil ca spațiile digitale de comunicare de în internet să suplinească în totalitate conversațiile autentice, în locuri fizice și la momente specifice. Cu toate acestea, ele reprezintă un mijloc eficient de a menține contactul cu ceilalți. Același lucru se poate spune și despre opțiunile de publicare digitală; acestea nu le pot înlocui pe cele analogice, ci mai

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

degrabă le completează. Cu toate acestea, internetul a fost deosebit de potrivit pentru nevoile comunității săsești din Transilvania, care și-a pierdut spațiul de viață comun în Transilvania în această perioadă. Internetul poate servi ca un al doilea pilon, alături de asociații, pentru a asigura conservarea patrimoniului cultural transilvănean-saxon.

Discut în detaliu despre infrastructura de internet a sașilor transilvăneni și despre provocările inteligenței artificiale generative într-un alt articol:

[Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă](#) (versiunea HTML), [versiune de tipărire în format PDF](#).

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc:
oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

3. Viitorul: Patrimoniul cultural, asociațiile și inovațiile digitale pentru abordarea viitorului

3.1 Patrimoniul cultural transilvănean-saxon ca liant de simpatie

În opinia mea, de la sfârșitul secolului al XX-lea, *patrimoniul cultural* al sașilor transilvăneni a devenit aproape singura *legătură de simpatie* rămasă, care ține comunitatea sașilor transilvăneni unită și formează identitatea sașilor transilvăneni.

3.2 Structura organizațională a comunității în prezent

În prezent, comunitatea sașilor transilvăneni este organizată printr-un număr mare de *asociații*. Pe lângă comunitățile locale (Heimatortsgemeinschaften) și asociațiile specializate, Biserica Evanghelică A.B. din România joacă un rol deosebit în conservarea patrimoniului cultural al sașilor transilvăneni. Aici puteți găsi o listă a [organizațiilor și instituțiilor](#).

3.3 Internetul și inteligența artificială generativă ca spațiu de comunicare digitală pentru sașii transilvăneni

Apariția inteligenței artificiale generative va contribui la creșterea capacității internetului ca spațiu de comunicare digitală, facilitând însușirea, conservarea și dezvoltarea ulterioară a patrimoniului cultural transilvănean-saxon. Acest lucru se va întâmpla și în viitor. Pentru că și în viitor, următoarele lucruri vor fi în continuare adevărate:

*„Ceea ce tu ai moștenit de la părinții tăi,
Dobândește-o pentru a o poseda” (Johann Wolfgang von Goethe/Faust).*

*„Was du ererbt von deinen Vätern hast,
Erwirb es, um es zu besitzen“ (Johann Wolfgang von Goethe/Faust).*

O examinare cuprinzătoare a acestui subiect poate fi găsită în articolul meu:

[Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă](#) (versiunea HTML), [versiune de tipărire în format PDF](#).

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

4. Alte articole ale autorului

Au fost evitate autocitatele, astfel copii textuale din alte contribuții nu pot fi identificate. Cele mai importante publicații pe această temă sunt enumerate mai jos.

- **2024:** [Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc: oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă](#) (versiunea HTML), [versiune de tipărire în format PDF](#).
- **2024:** [Generative Artificial Intelligence and Transylvanian-Saxon Cultural Heritage. Opportunities and threats for acquisition \(appropriation\), preservation and further development](#) (HTML-Version), [print version in PDF format](#).
- **2024:** [Generative Künstliche Intelligenz und siebenbürgisch-sächsisches Kulturerbe: Chancen und Gefahren für die Aneignung, Bewahrung und Weiterentwicklung](#), (HTML Version), [Druckausgabe im PDF-Format](#).
- **2024:** [Philosophie generativer Künstlicher Intelligenz \(KI\). Große Sprachmodelle: Theoretische Grenzen und Möglichkeiten, praktische Gefahren und Vorteile](#) (HTML Version), [Druckversion im PDF-Format](#).
- **2003:** [Siebenbürger Sachsen - gestern, heute, morgen. Von einer festen Burg zu einem offenen Club](#).
- **1999:** [Gemeinsame Kommunikationsräume im Internet](#).
- Toate articolele mele despre subiecte transilvane-saxone se afla pe site-ul meu [Siebenbürger Sachsen](#).
- Pe această pagină veți găsi celelalte [publicații](#) ale mele.

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc:
oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

Sugestii

- Aș dori să mulțumesc următoarelor persoane pentru sugestiile și comentariile valoroase: Simona Böhm, născută Colceriu, Siegbert Bruss, Hans-Detlev Buchner, Konrad Gündisch, Günther Melzer, Jochen Philippi și Robert Sonnleitner.
- Prin prezenta îmi asum responsabilitatea pentru eventualele erori rămase neobservate.
- Un fișier PDF care poate fi imprimat cu ușurință (17 pagini A4) poate fi descărcat aici: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.

Autorul

Dr. Johann Lauer este filozof și politolog. El a obținut atât diploma academică de Magister Artium în Filosofie, cât și Doctor Rerum Politicarum de la Universitatea din Heidelberg. Johann provine din Ruși ([Reußen](#)), județul Sibiu, s-a mutat în Germania în 1981 și locuiește în Leimen, lângă Heidelberg. Mai multe informații despre el, precum și interesele sale de cercetare și publicațiile pot fi găsite pe site-ul său: lauer.biz.

Johann Lauer. E-Mail: johann@lauer.biz. Homepage: lauer.biz.

Inteligența artificială generativă și patrimoniul cultural săsesc:
oportunități și provocări pentru însușire, conservare și dezvoltare perpetuă.

Quelle: siebenbuergersachsen.de/generativa-ia-sas.pdf.